ASOS JOURNAL

The Journal of Academic Social Science

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 8, Sayı: 106, Temmuz 2020, s. 318-339

ISSN: 2148-2489 Doi Number: <http://dx.doi.org/10.29228/ASOS.43636>

Yayın Geliş Tarihi / Article Arrival Date
16.05.2020

Yayınlanma Tarihi / The Publication Date
29.07.2020

Öğr. Gör. Dr. Aslı MADEN
Giresun Üniversitesi, Türk Dili Bölümü
asli.maden@giresun.edu.tr

ÇOCUK EDEBİYATI ÜRÜNLERİNİN DİL EĞİTİMİNDE KULLANIMINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

Öz

Bu araştırmada, Türkçe öğretmenlerinin dil eğitimi sürecinde çocuk edebiyatı ürünlerinin kullanımına ilişkin görüşlerinin tespit edilmesi amaçlanmaktadır. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden olgubilim (fenomenoloji) kullanılmıştır. Araştırmanın örnekleme, kolay ulaşılabilirlik ve gönüllülük esasına göre oluşturulmuştur. Araştırmanın verileri, yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Elde edilen veriler üzerinde, cevapların niteliğine göre, betimsel ve içerik analizi bir arada kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, Türkçe öğretmenlerinin okuma eğitiminde *hikâye, roman, destan, fablların*, dinleme eğitiminde *masal, mâni ve ninnilerin; efsanelerin* ise okuma ve dinleme sürecinde daha etkili olabileceğine dair görüş sundukları tespit edilmiştir. Ayrıca öğretmenlerin *tiyatro* türünün konuşma eğitiminde; *şiiir, fıkra, bilmece ve tekerlemelerin* ise dinleme ve konuşma sürecinde faydalı olabileceğini; *deneme ve anıların yazma* eğitiminde, *gezi yazılarının* ise okuma ve yazma becerilerinin geliştirilmesinde daha etkili olabileceğini düşündükleri belirlenmiştir. Ayrıca her bir edebî türün belirli özellikleri ile birden fazla dil becerisini geliştirmede yararları olabileceğine dair tespitlere de ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Çocuk edebiyatı, tür, Türkçe öğretmeni, görüş, kullanma.

THE VIEWS OF TEACHER ON THE USE OF CHILDREN'S LITERATURE FORMS IN LANGUAGE EDUCATION

Abstract

In this study, it is aimed to determine the views of Turkish language teachers regarding the using of different forms of children's literature in the language education. Qualitative research approach was applied in the research. Accordingly, the research was carried out according to the phenomenology model. The working group of the study was composed based on easy accessibility and volunteering. The data of the research were collected through a semi-structured interview form. Descriptive and content analysis were used together on the data obtained. As a result of the research, it has been determined that Turkish teachers present their views that stories, novels, epics, fables, fairy tales, traditional poems and lullabies will be effective in the reading education. It has been concluded that drama will be more effective in the speaking education. Views have been determined that essays and memories can be more effective in the writing education and travel writings can be more effective in the reading and writing education. In addition, it has been determined that each literary form may have benefits in developing more than one language skill with specific features.

Keywords: Children's literature, form, Turkish language teacher, view, use.

1. GİRİŞ

Dil eğitimi, anlama ve anlatma becerilerinin geliştirilmesine dayanır. Bu becerilerin iletişim sürecinde etkili bir şekilde kullanılabilmesi dil eğitiminin temel hedefidir. Bu hedefe ulaşabilmek için okul öncesi evreden başlamak suretiyle çocuğun ana dilinde çevresinden gelen sözlü ve yazılı uyarıcıları anlamlandırabilmesi aynı yolla kendini ifade edebilmesi beklenir. Anlama becerileri olarak tanımlanan dinleme ve okuma ile anlatmaya hizmet eden konuşma ve yazma becerilerinin dilin kendine özgü kültürel yapısı, yaşam özellikleri ve işleyiş kuralları ile öğretilmesi için bu becerilerin kullanımını örneklendiren metinlere başvurulmalıdır. Bu noktada ana dili eğitimi ile çocuk edebiyatı arasındaki kesişim karşımıza çıkmaktadır. Nitekim çocuk edebiyatı ile çocuğun eğitimi ve özellikle dil eğitimi arasında çok yakın bir ilişki vardır. Baş'ın (2013: 486) ifade ettiği gibi, Türkçe öğretiminin niteliği çocuk edebiyatından faydalanma düzeyiyle ilişkilidir. Dil eğitimi sürecinde çocuğa ana dili bilinci kazandırmak da bu dilde etkili iletişim kurabilmenin ön koşulu sayılabilir. Dil bilinci kazandırma sürecinde ana dilin ve kültürün edebiyatından yararlanılması gerekir.

Oğuzkan'a (2000: 2-3) göre çocuk edebiyatı "2-14 yaşları arasındaki kimselerin (çocukluk çağı) ihtiyaçlarını karşılayan bir edebiyat anlaşılmalıdır. Çocuk edebiyatı çocukluk çağında bulunan kimselerin hayal, duygu ve düşüncelerine seslenen sözlü ve yazılı bütün eserleri kapsar." Ayrıca Oğuzkan Eğitim Terimleri Sözlüğü'nde (1981: 42) "Usta yazarlarca özellikle çocuklar için yazılmış olan ve üstün sanat nitelikleri taşıyan yapıtlardan oluşan yazın" olarak da çocuk edebiyatını tanımlamıştır. Sever'e (2003: 9) göre ise "Çocuk edebiyatı (yazını) erken çocukluk döneminden başlayıp ergenlik dönemini de kapsayan bir yaşam evresinde, çocukların dil gelişimi ve anlama düzeylerine uygun olarak duygu ve düşünce dünyalarını sanatsal niteliği

olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştiren, beğeni düzeylerini yükselten ürünlerin genel adıdır.”

Dil eğitiminde çocuk edebiyatı ürünlerinden yararlanma dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerini geliştirmenin yanında çocuğa zihinsel ve sosyal beceriler ile değerleri kazandırır. Çocuğun yaşama hazırlanmasına, birey olabilmesine katkıda bulunur. Mensubu olduğu milletin tarih, kültür ve diğer ortak değerlerini benimsemesini kolaylaştırır. Çocuklar için yazılmış eserler, çocuğa ait olduğu toplumun davranış kalıplarını, değer yargılarını ve uyulması gereken kurallarını öğretir. İyilik, doğruluk, dürüstlük, yardımseverlik gibi değerleri aktararak ahlak ve karakterlerinin şekillenmesinde etkili olur (Arseven, 2005). Çocuk edebiyatı çocuğun sağlıklı bir şekilde gelişiminde çok yönlü bir etkiye sahiptir. “Çocuk edebiyatını okuyarak büyüyen bir çocuktan, konuşma ve yazma becerilerinin gelişmesi, değişik yaşantıları tanınması, yaşamı çok yönlü algılaması, kendisini başkasının yerine koyarak (empati) çok yönlü düşünebilmesi, sorumluluk duygusunun gelişmesi ve farklı bakış açılarına sahip olması, eleştirmeyi, tartışmayı öğrenmesi ve kendilerini ifade etmesi beklenmektedir” (Aykaç, 2011: 6).

Çocuk edebiyatı ürünleri sosyal gelişim ile birlikte düşünme becerilerini yani zihinsel gelişimi de destekler. Ancak çocuk edebiyatının çocuğun dil, zihin ve sosyal becerilerinin gelişiminde olumlu etkide bulunabilmesi için çocuk gerçekliğine uygun ve nitelikli eserlerle karşılaşması (Çer, 2016) gerekmektedir. Bunun için okul çağında özellikle Türkçe derslerinde öğrencilere sunulacak eserlerin önemi büyüktür. Dil öğretimi metne dayalı olarak gerçekleştirilmektedir. Bu nedenle ders kitaplarında farklı tema ve konulara yönelik yerli ve yabancı eserlerden metinlere yer verilmektedir. Ders kitapları öğrencilerin sıkça başvurduğu ve dersle ilgili plan yapmalarını sağlayan bir araçtır. Ayrıca Türkçe derslerinde en fazla başvuru alan araç özelliğini de taşımaktadır (Özbay, 2006). Dolayısıyla öğrencilerin okuma alışkanlığı ve edebiyat kültürünün oluşmasında ders kitaplarının büyük bir rolü vardır. Bu sebeple ders kitaplarına metin seçiminde öğrenci özelliklerine ve türün uygunluğuna dikkat edilmelidir. Ancak yapılan araştırmalar ders kitaplarındaki metinlerin türlerinin çocuk edebiyatı türleri açısından dağılımında sorunlar olduğunu göstermektedir (Canlı, 2015; Dilidüzgün, 2011; Hayran, 2011; Keklik, 2009; Kolaç, 2009; Onan ve Tokdemir, 2012; Özbay ve Çeçen, 2012; Pilav ve Oğuz, 2013; Solak ve Yaylı, 2009 ve diğ.). Diğer taraftan ders kitaplarındaki metinlerin seçkin ürünlerden oluşması tek başına yeterli olamayacaktır. Zira öğrencinin okuma alışkanlığı kazanmasında, çocuk edebiyatına yönelik bir okuma kültürü edinmesinde, doğru ve uygun eserlerle tanışmasında ve ders kitaplarından etkin biçimde yararlanabilmesinde öğretmenlerin yeterlilik ve tutumları daha etkilidir. Sever ve arkadaşlarına (2006) göre öğretmenlerin Türkçenin anlatım güç ve zenginliğini öğrencilere sezdirecek, çevrelerini anlama ve kendilerini anlatma alışkanlığı kazanmaları için uygun ortamı hazırlamaları gerekmektedir. Bunu sağlamak için Türkçe Dersi Öğretim Programı’nın (2019) belirlediği çerçeve doğrultusunda uygun yöntemlerden ve teknolojilerden yararlanması, ana dili bilinci kazandıracak; dil, sosyal ve zihinsel gelişimlerine yardımcı olacak seçkin edebî ürünlerle karşılaşmalarını -ders kitabı ve derste yararlanılacak eserlerle- ve bu eserleri okumaya yönelik alışkanlık edinmelerini sağlaması gerekmektedir. Bunun için öğretmenler çocuk edebiyatının dil eğitimindeki yeri ve önemini fark etmeli, bu farkındalıkla derslerde öğrencilerin ilgi ve gereksinimlerine göre ortam hazırlamalıdır.

Alanyazın incelendiğinde, çocuk edebiyatı ürünlerinin dil eğitiminde kullanımına dair çeşitli araştırmalara rastlanabilmektedir. Örneğin Maltepe’nin (2009) Türkçe öğretmeni adaylarının çocuk edebiyatı ürünlerini seçebilme yeterliklerini, Kolaç ve arkadaşlarının (2012) öğretmen adaylarının dil eğitiminde çocuk edebiyatı metinlerinin kullanımına yönelik görüşlerini, Yazıcı

Okuyan'ın (2009) Türkçe ve sınıf öğretmenlerinin okuma saatlerinde kullanılan çocuk edebiyatı ürünlerini seçme ölçütlerine ilişkin görüşlerini, Bağcı Ayrancı ve Aytaş'ın (2017) okul öncesi öğretmeni adaylarının çocuk edebiyatının eğitimde işlevselliği üzerine görüşlerini belirlediği araştırmalar öne çıkmaktadır. Ayrıca Aytaş'ın (2006) edebî türlerden ve Göçer'in (2010) ise Türkçe öğretiminde bu ürünlerden yararlanmaya dair değerlendirmelerini içeren çalışmaları faydalı bilgiler sunmaktadır. Konuyla ilgili araştırmalar, Türkçe öğretmenlerinin dil eğitiminde çocuk edebiyatı ürünlerinden yararlanılmasına dair görüş ve tercihlerinin belirlenmesine ihtiyaç olduğunu göstermektedir.

1.1.Araştırmanın Amacı

Bahsedilen gerekçelerle araştırmada, Türkçe öğretmenlerinin dil eğitimi sürecinde çocuk edebiyatı ürünlerinin kullanımına ilişkin görüşlerinin tespit edilmesi amaçlanmaktadır.

2.YÖNTEM

2.1.Araştırma Modeli

Türkçe öğretmenlerinin derslerinde çocuk edebiyatı ürünlerini hangi dil becerisi veya öğrenme alanı için kullanmayı düşündüklerine dair var olan durumu olduğu gibi ortaya koymak amaçlandığından çalışmada nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji (olgubilim) kullanılmıştır. Olgubilim araştırmalarında, bir olguyu daha iyi tanıma ve anlama ile insanların bu olguya ilgili deneyimleri ve yaşantıları, bir grubun bu olguya yükledikleri anlamlar ortaya konmaya çalışılır (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

2.2.Örneklem

Türkçe öğretmenlerinin dil eğitiminde çocuk edebiyatı ürünlerinin kullanımına ilişkin görüşlerini ortaya koyabilmek için Karadeniz Bölgesinde görev yapan 45 öğretmen araştırmanın örnekleme seçilmiştir. Örneklem oluşturulurken gönüllük esası ve kolay örnekleme tekniği dikkate alınmıştır.

2.3.Veri Toplama Aracı

Nitel araştırmalarda “gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamında gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konulmasına çalışılır” (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 39). Bu ölçüte bağlı olarak çalışmada Türkçe öğretmenlerinin çocuk edebiyatı ürünlerinin kullanımına ilişkin görüşleri yarı yapılandırılmış görüşme formuyla toplanmıştır.

Görüşme formunun hazırlanmasında; öncelikle konuyla ilgili alanyazın taranmış, benzer ölçme araçları incelenerek çocuk edebiyatında ürün verilen her bir tür (hikâye, roman, masal, efsane, destan, fabl, şiir, tiyatro, gezi yazısı, fıkra, deneme, anı, bilmece-tekerleme, mâni-ninni) için kısa cevaplı maddeler içeren taslak bir form hazırlanmıştır. Kısa cevaplı maddeler de okuma, dinleme, konuşma, yazma ve dil bilgisi alanları ile ilişkilendirilmiştir. Örneğin *Dinleme etkinliklerinde Masallar* (2) *Etkilidir* / (1) *Kullanılmayabilir* gibi. Kısa cevaplı maddelerin altında ise türlere ilişkin sunulan görüşlerin gerekçesini (*Niçin?* şeklinde) belirlemeye dönük açık uçlu bir soru eklenmiştir.

Taslak form 2 Türkçe eğitimi uzmanı ve 3 Türkçe öğretmeni tarafından içerik, dil ve anlatım, kapsam geçerliği açısından incelenmiştir. Uzman görüşü doğrultusunda yapılan değişiklikler sonrasında form, 1 eğitim bilimleri uzmanınca gözden geçirilmiştir. Kapsam ve uygulama

açısından hazırlanan görüşme formu 2 Türkçe öğretmeni üzerinde ön uygulamaya tabi tutulmuştur. Öğretmenlerin sorulara ilişkin yanıtları ve görüşleri alınmış, buna bağlı olarak tekerleme-bilmece ve mâni-ninni maddeleri birleştirilerek formda 2 madde azaltılmıştır.

Uygulama öncesi son şekli verilen *Dil Eğitiminde Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Kullanımına Yönelik Görüşme Formu* 14 kısa cevaplı madde ile ilişkilendirilmiş hâlde 14 açık uçlu soru ile yarı yapılandırılmış biçimde örneklemdeki öğretmenlerin bir kısmına elden, ulaşım ve zaman planlaması ile ilgili oluşan zorunluluktan dolayı bir kısmına da elektronik ortamda ulaştırılmış ve cevapları alınmıştır.

2.4. Veri Analizi

Veri toplama aracında yer alan sorulara verilen cevapların niteliğine göre betimsel ve içerik analizi bir arada kullanılmıştır. Açık uçlu verilerin analizinde ve yorumlanmasında görüşmeye katılmış her bir öğretmen için Ö (Ö1, Ö2, Ö3 gibi) kodlaması kullanılmıştır.

Nitel araştırmalarda geçerliğin sağlanabilmesi için verilere nasıl ulaşıldığının ve rapor edildiğinin ayrıntılı biçimde açıklanması beklenir (Yıldırım ve Şimşek 2011; Kumar 2011; Merriam 2009). Bu kapsamda, ölçme aracının katılımcılar tarafından yazılı olarak doldurulması sağlanmıştır. Daha sonra elde edilen veriler, araştırmacı ile birlikte 1 alan uzmanı ve 1 Türkçe öğretmeni tarafından değerlendirilmiş ve sınıflandırılmıştır. Kısa cevaplı sorular açık uçlu sorularda sunulan gerekçelerle birlikte analiz edilmiş, sayısallaştırılmış ve frekans değerleri tablolar hâlinde görselleştirilmiştir. Öğretmenlerin her bir türün en etkili olacağı dil becerisi veya öğrenme alanına yönelik görüş sunmaları istenilmiştir. Kısa cevaplı kısımda birden fazla becerinin işaretlendiği formlarda gerekçe sunulmuş olan görüşler analize tabi tutulmuştur. Açık uçlu sorulardan elde edilen verilerin analizinde temalar oluşturulurken araştırmacı ve diğer uzmanlar arasında görüş birliğinin sağlanmasına dikkat edilmiştir. Değerlendirme sürecinde *görüş birliği* ve *görüş ayrılığı* olan cevaplar/temalar belirlenmiştir. Bunun için Miles ve Huberman'ın (1994) formülü kullanılmıştır: $Uzlaşma\ Yüzdesi = \frac{Görüş\ Birliği}{(Görüş\ Birliği + Görüş\ Ayrılığı)}$. Buna göre verilerin değerlendirilmesinde görüş birliği ve ayrılığı olan maddeler için belirlenen uzlaşma yüzdesi 0,86 düzeyindedir. Miles ve Huberman formülü ile elde edilen güvenilirlik değerinin 0,70'in üzerinde olması beklenir (Akay, 2010). Dolayısıyla araştırmada elde edilen kodlamalara dair güvenilirlik düzeyi değerlendiriciler arasında yüksek düzeyde görüş birliği olduğunun bir göstergesidir.

3. BULGULAR

Görüşme formundaki maddelere Türkçe öğretmenlerinin verdikleri cevaplar doğrultusunda ulaşılan bulgular aşağıda gösterilmiştir.

3.1. Hikâye Türünün Dil Eğitiminde Kullanılmasına İlişkin Bulgular

Hikâye türünün hangi dil öğrenme alanında etkili olabileceğine dair öğretmenlerin sunduğu görüş ve gerekçeler Tablo 1'de gösterilmiştir:

Tablo 1. Hikâye Türünün Kullanımına Dair Görüşler

Tema	Gerekçe (Kod / İfade edilen görüş)	f
Okuma	Söz Varlığı <i>Ö20: Okuduğu hikâyede geçen anlamını bilmediği kelimelerin anlamını sözlükten bakarak bulması onun söz varlığının gelişmesine katkı sağlayacaktır. Ö29, Ö33, Ö41, Ö42</i>	5
	Akıcı-Hızlı <i>Ö28: Sürükleyici olması çocukların okuma hızını arttırır. Ö4, Ö5, Ö19</i>	4

	Alışkanlık	Ö16: Kısa olması, okuma kolaylığı sağlar bu da çocukları daha fazla öykü okumaya yöneltir. Ö3, Ö39, Ö7, Ö26, Ö44, Ö14, Ö24, Ö38, Ö34	10
	Değer Aktarımı	Ö40: Çocuklar hikâyelerdeki kahramanların davranışlarını örnek alarak zorluklarla başa çıkmayı öğrenirler. Ö45, Ö11	3
	İlgi-Dikkat	Ö31: Hikâye okuyan çocuk, kendi yaşadığı çevre dışında da bir çevre olduğunu anlar, merak eder. Ö32, Ö23, Ö9, Ö10, Ö30, Ö36, Ö43	8
	Empati	Ö17: Okuduğu hikâyedeki kahramanlarla empati kurarak, olaylar arasında bağ kurma yeteneği gelişir. Ö22, Ö35	3
	Yaratıcılık	Ö2: Öğrencilerin hayal dünyasını geliştirir. Başka dünyaların kapılarını aralar.	2
Dinleme	Empati	Ö6: Çocuk dinlediği hikâyenin bir kahramanı gibi kendini düşünür. Dikkatle dinler. Ö8	2
	Kolaylık	Ö21: Kısa olması nedeniyle derslerde bu türde çocuklara sorular sorulup dinlediğini anlayıp anlamadığı test edilebilir. Ö27	2
	Hayal Gücü	Ö37: Çocukların dikkatle dinlemesini ile hayal dünyasının gelişmesini sağlar.	1
Yazma	Alıştırma	Ö13: Okudukları ya da dinledikleri hikâyeden anladıklarını kendi cümleleriyle yazmaları istenebilir. Ö15	1
	Eğlenme	Ö12: Okudukları hikâyeden beğendikleri bir karakterin ismiyle akrostiş yazabilirler.	1
	Yaratıcılık	Ö25: Belli bir hikâyenin sonunu çocukların tamamlaması istenir. Bu onların yaratıcılıklarını geliştirir.	1
Dil Bilgisi	Örnekleme	Ö18: Hikâyelerde, derslerde işlenen dil bilgisi konularına ait örnekler bulan çocukların dil bilgisi becerileri pekişecektir. Ö1	2

Tablo 1’de görüldüğü üzere, Türkçe öğretmenleri hikâye türünün daha çok okuma becerisinin geliştirilmesinde etkili olacağını düşünmektedirler. Bulgulara göre öğretmenlerin çocuk edebiyatı ürünleri arasında yer alan hikayelerin okuma eğitimi sürecinde alışkanlık kazandırmada (f=10), ilgi ve dikkat çekicilik (f=8), söz varlığını zenginleştirme (f=5), akıcı ve hızlı okumaya (f=4) yardımcı olma, empati yeteneğini (f=3)) geliştirme ve yaratıcılık (f=2) konusunda faydalı olabileceğine dair görüş sundukları tespit edilmiştir. Bunun yanında hikâye türünün dinleme eğitiminde empati yeteneği kazandırma, kolay dinleme ve hayal gücü-yaratıcılık açısından, yazma eğitiminde alıştırma yapma, eğlenceli vakit geçirme, hayal gücü-yaratıcılık yeteneğini geliştirme açısından ve dil bilgisi kurallarının öğretilmesinde de kurallara ilişkin örneklendirme yapma açısından etkili olabileceğine dair bulgulara ulaşılmıştır. Bu bulgu hikâye türünün özellikle okuma alışkanlığı kazandırma sürecinde çocukların ilgisini çekebileceğini, yeni sözcükler kazandırmada etkili olabileceğini ve akıcı okuma becerisinin ilerlemesi için uygun metin örnekleri sunabileceğini göstermektedir. Yine bulgulara göre hikâye türünün dinleme ve yazma becerisinin geliştirilmesinde de etkili olabileceği söylenebilir.

3.2.Roman Türünün Dil Eğitiminde Kullanılmasına İlişkin Görüşler

Roman türüne dair öğretmenlerin sunduğu görüş ve gerekçeler Tablo 2’de gösterilmiştir:

Tablo 2. Roman Türünün Kullanımına Dair Görüşler

Tema	Gereke (Kod / İfade edilen görüş)	f
Okuma	Söz varlığı Ö41: Kelime hazineleri gelişir ve bu yeni kelimeleri kolayca kullanabilirler. Ö44, Ö15, Ö29, Ö38, Ö45	6

Dil Bilgisi	Merak- İstek	Ö1: Romandaki olay örgüsü ve merak uyandıran öğeler çocukta okuma isteği uyandırır. Ö2, Ö5, Ö6, Ö7, Ö20, Ö34, Ö43	8
	Deneyim-Duyarlık	Ö11: Çocuklar okuyarak hem kendi sıkıntılarına hem de toplumda yaşanan sıkıntılara çözüm getirebilirler romanlar sayesinde bu da onları okumaya teşvik edecektir. Ö24, Ö4, Ö8, Ö10, Ö26 Ö42	7
	Akıcı-Hızlı Okuma	Ö19: Sürükleyici ve merak uyandırıcı olması çocukların hızla okumasına neden olur okuma becerilerini geliştirir. Ö39, Ö3, Ö12, Ö25, Ö18	6
	Hayal Gücü	Ö9: Çocukların romanlar sayesinde hayal güçleri gelişir okuma istekleri artar. Ö17, Ö30, Ö37	4
	Problem Çözme	Ö16: Romanlardaki karmaşık olay örgüsü ve çocukların bu olaylarda yaşanan problemleri çözme isteği onları okumaya yöneltir. Ö21, Ö22, Ö33, Ö36	5
	Empati	Ö40: Okuduğu ve beğendiği roman kahramanı ile empati kurup yaşamış olduğu olaylar karşısında ondan edindiği olumlu davranışları sergileyecektir. Ö27, Ö28	3
Yazma	Söz Varlığı	Ö31: Kelime hazineleri gelişir ve bunu günlük hayatlarındaki konuşmalarına da yansıtırlar.	1
	Alıştırma	Ö13: Romandaki karakterlerin kişilik özellikleri hakkında düşündükleri yazan öğrencinin yazma becerileri gelişir.	1
Dil Bilgisi	Dil Bilinci	Ö23: Çocuklar, dil kurallarıyla romanlar sayesinde tanışır. Dili doğru ve etkili kullanmak için yol gösteren en önemli türlerdir. Ö14, Ö32	3
	Örneklendirme	Ö35: Derslerde öğrenmiş oldukları dil bilgisi konularına ait örnek kullanımlar çocukların bilgilerini de pekiştirecektir.	1

Tablo 2’de görüldüğü üzere, Türkçe öğretmenleri roman türünün özellikle okuma eğitiminde fayda sağlayacağını düşünmektedir. Bulgulara göre öğretmenlerin çoğunluğu merak ve istek uyandırma (f=8), deneyim ve duyarlık kazandırma (f=7), akıcı ve hızlı okumayı (f=6) destekleme, söz varlığını zenginleştirme (f=6), problem çözme (f=5) ve empati (f=3) yeteneğini iyileştirme yönleri ile roman türünün okuma eğitiminde etkili faydalı olacağı görüşündedirler. Ayrıca romanların dil bilinci aşılama (f=3) özelliği ile dil bilgisi öğretiminde kullanımının uygun olacağını belirtmesi önemlidir. Yine tabloya göre romanların diğer dil becerileri için söz varlığı, alıştırma ve örneklendirme açısından etkilerinin olabileceği söylenebilir. Bu bulgu romanların okuma becerisinin geliştirilmesi ve alışkanlığa dönüştürülmesinde uygun bir tür olduğuna dair yaygın bir görüşün olduğu şeklinde açıklanabilir.

3.3.Fıkra Türünün Dil Eğitiminde Kullanılmasına İlişkin Görüşler

Fıkra türüne dair öğretmenlerin sunduğu görüş ve gerekçeler Tablo 3’te gösterilmiştir:

Tablo 3. Fıkra Türünün Kullanımına Dair Görüşler

Tema	Gerekçe (Kod / İfade edilen görüş)	f
Dinleme	Düşündürme Ö15: Kinayeli, mecazlı anlatımı bolca benzetme içermesi çocukları düşünmeye yöneltir. Mizahi yön dikkat çeker çocukların dinleme becerilerinin gelişmesine katkı sağlar. Ö16, Ö17, Ö19, Ö32, Ö36, Ö40, Ö41, Ö43, Ö45, Ö8, Ö10	12
	Eleştirel Düşünme Ö21: Fıkralarla, toplumun aksayan yönlerine eleştirel bakış açısıyla bakmayı öğrenir çocuklar. Ö27, Ö13, Ö39	4
	Demokrasi Bilinci Ö26: Fıkralar ile birlikte çocuklar farklı düşüncelere saygılı olmayı ve dinlemeyi öğrenir. Ö28, Ö22, Ö30, Ö37	5

Konuşma	İlgi-Dikkat Çekme	Ö5: Fıkra anlatan kişiyi dikkatle dinleyen çocukların dinleme becerileri gelişir.	1
	Eğlendirici	Ö3: Birebir konuşmaların olması dikkat çekicidir ve eğlencelidir. Ö2, Ö7, Ö9, Ö11, Ö18, Ö23, Ö24, Ö25, Ö29, Ö33, Ö35, Ö38, Ö44	14
	Alıştırma	Ö42: Çocuk karşısındaki kişi ile sohbet ettiği ve birebir iletişimde bulunduğu için konuşma becerisinin gelişmesine katkı sağlar. Ö34, Ö1, Ö4, Ö6	5
	Öz güven-Sosyalleşme	Ö31: Çocuğun bildiği bir fıkrayı anlatması onun sosyalleşmesi açısından önemlidir. Ö14, Ö12, Ö20	4

Tablo 3'te görüldüğü üzere, Türkçe öğretmenleri -güldürü unsuru içeren- fıkra türünün dinleme ve konuşma eğitiminde etkili olacağını düşünmektedir. Tabloya göre fıkra türünün özellikle güldürürken düşündürme (f=12) özelliğinin dinleme ve eğlendirme (f=14) özelliğinin ise konuşma becerisinin geliştirilmesinde etkili olacağına dair görüşler çoğunluktadır. Bunlarla birlikte Türkçe öğretmenleri fıkraların eleştirel düşünme (f=4), demokrasi bilinci aşılama (f=5) ve ilgi-dikkat çekicilik yönü ile dinleme becerisini; telaffuz için alıştırma (f=5) imkânı tanınması ve öz güven aşılması (f=4) ile konuşma becerisini olumlu etkilediği yönünde görüş sunmuştur. Bu bulgu fıkraların dinleme ve konuşma becerilerinin geliştirilmesinde güldürürken düşündürme ve eğlenceli bir sohbet ortamı oluşturma yönüyle etkili olabileceğini göstermektedir.

3.4.Masal Türünün Dil Eğitiminde Kullanılmasına İlişkin Görüşler

Masal türüne dair öğretmenlerin sunduğu görüş ve gerekçeler Tablo 4'te gösterilmiştir:

Tablo 4. Masal Türünün Kullanımına Dair Görüşler

Tema		Gerekçe (Kod / İfade edilen görüş)	f
Okuma	İlgi ve Dikkat Çekme	Ö36: Olağanüstü özellikler içermesi ilgi çeker bu da çocukları okumaya yöneltir. Ö24, Ö26, Ö32	4
	Hayal Gücü	Ö23: Masallar okunduğunda çocukların hayal dünyalarını geliştirir. Ö35: Hayal dünyalarını geliştirerek okumaya motive eder. Ö40, Ö42	4
	Değer Aktarımı	Ö39: Doğruluk, dürüstlük, yardımseverlik gibi soyut değerler somutlaştırılarak masallarda öğretilir.	1
	Söz Varlığı	Ö37: Masallardaki kalıp ifadeler (deyimler, ikilemeler) söz varlığının gelişimi açısından oldukça önemlidir. Ö4	2
Dinleme	İlgi ve Dikkat Çekme	Ö1: Çocukların ilgisini çektiği, olağanüstü unsurlar yer aldığı için çocuklar dikkatle dinler ve sonunu merak ederler. Ö17, Ö2, Ö3, Ö5, Ö12, Ö16, Ö22, Ö28, Ö31, Ö34, Ö41, Ö44	13
	Hayal Gücü	Ö6: Hayal gücünü geliştirip, onları başka bir âleme götüren bu tür çocukların dinleme becerilerini geliştirir. Ö43, Ö7, Ö18, Ö29, Ö30	6
	Değer Aktarımı	Ö8: Masallarda kötülerin cezalandırılması, iyilerin ödüllendirilmesi çocukları iyiliğe yöneltir. Bu nedenle dinlemekten zevk alırlar. Ö21, Ö14, Ö19	4
	İfade Kolaylığı	Ö9: Masallardaki devrik cümleler, benzetmeler, deyimler dilin doğal yapısını kavramayı kolaylaştırmaktadır. Ö20	2
	Analitik Düşünme	Ö27: Çocukların zihinleri aktiftir bu da dinleme becerilerini olumlu etkiler.	1
Konuşma	Alıştırma	Ö10: Çocuğun, dinlediği bir masalı anlatması ses tonunu iyi kullanması çocukların konuşmalarını geliştirir. Ö25, Ö15, Ö38	4

Dil Bilgisi	Söz Varlığı	Ö11: Masallarda kelime çeşitliliği ve kalıp ifadeler olması (ikilemeler, taklitler, dualar vd.) ve çocukların bunları kullanması konuşma becerilerinin gelişmesine katkı sağlar. Ö33	2
	Alıştırma	Ö13: Çocukların okudukları –Dinledikleri bir masalın sonunu yeniden yazmaları istenebilir	1
	Örneklendirme	Ö45: Masallardaki devrik cümleler, ses olayları, ikilemeler çocuklar dil bilgisi becerilerinin gelişimi açısından dikkat çekicidir.	1

Tablo 4’te görüldüğü üzere, Türkçe öğretmenleri masal türünün özellikle dinleme eğitiminde etkili olacağını düşünmektedir. Bu türün dinleme eğitiminde etkili olacağına dair en fazla ilgi ve dikkat çekicilik (f=13) gerekçesi ile görüş sunulmuştur. Bunu hayal gücü (f=6), değer aktarımı (f=4) ve analitik düşünme özellikleri izlemektedir. Diğer taraftan ilgi ve dikkat çekicilik (f=4), hayal gücü (f=4), değer aktarımı ve söz varlığını (f=2) zenginleştirme özellikleri ile okuma eğitiminde; alıştırma (f=4) ve söz varlığını zenginleştirme (f=2) özellikleri ile konuşma; alıştırma ve örneklendirme açısından da yazma ile dil bilgisi için etkilerinin olabileceğine dair görüş belirten öğretmenler de bulunmaktadır. Bu bulgu masalların özellikle dinleme becerisinin geliştirilmesinde ayrıca okuma ve konuşma eğitiminde etkili olabileceğini göstermektedir.

3.5.Efsane Türünün Dil Eğitiminde Kullanılmasına İlişkin Görüşler

Efsane türüne dair öğretmenlerin sunduğu görüş ve gerekçeler Tablo 5’te gösterilmiştir:

Tablo 5. Efsane Türünün Kullanımına Dair Görüşler

Tema	Gerekeçe (Kod / İfade edilen görüş)		f
Okuma	İlgi ve Dikkat Çekme	Ö8: Kahramanlık konularının anlatılması dikkat çekicidir. Okumayı çocuklara sevdirebilmek için kullanılmalıdır. Ö9, Ö10, Ö13, Ö18, Ö21, Ö23, Ö25, Ö27, Ö34, Ö35, Ö36, Ö41, Ö44	14
	Hayal Gücü	Ö29: Olağanüstü olaylar, çocukların yaratıcılıklarını destekler onları okumaya yöneltir. Ö17, Ö20, Ö24, Ö28, Ö33: Ö30, Ö40	8
	Değer Aktarımı	Ö14: Verdikleri mesajlarla ahlaki kavramların çocukta gelişmesini sağlar. Ö22, Ö42	3
	Empati	Ö31: Efsanelerdeki kahramanlarla özdeşim kuran çocukların empati yetenekleri gelişir.	1
	Hızlı Okuma	Ö19: Merak ve heyecan öğeleri olan bu türde çocuklar bir an önce okumak ister bu da onların okurken hız kazanmalarına sebep olur.	1
Dinleme	İlgi ve Dikkat Çekme	Ö1: Efsaneler çocuklara ilginç geldiği için çocuklar büyük bir dikkatle dinler. Ö3, Ö5, Ö6, Ö7, Ö26, Ö32, Ö38, Ö39, Ö43, Ö45	11
	Hayal Gücü	Ö15: Olağan dışı olayları dinlemek çocukların hayal dünyasını zenginleştirecektir. Ö37, Ö11	3
	Empati	Ö2: Olağanüstü olayları dinlerken kahramanın yerine kendisini koyar.	1
Yazma	Hayal Gücü	Ö12: Çocukların okudukları ya da dinledikleri bir efsanedeki olağanüstü olaylardan yola çıkarak kendilerinin de efsane yazmaları istenir. Ö16	2
Dil Bilgisi	Örneklendirme	Ö4: Efsaneler dil bilgisi etkinliklerinde kullanılarak (cümle öğeleri), çocukların dil bilgisi becerilerinin gelişmesine katkı sağlar.	1

Tablo 5'te görüldüğü üzere, Türkçe öğretmenleri efsane türünün özellikle okuma ve dinleme eğitiminde etkili olacağını düşünmektedir. Bulgulara göre Türkçe öğretmenlerinin çoğu efsane türünün ilgi ve dikkat çekicilik (f=26) ve hayal gücünü zenginleştirme (f=11) özellikleri ile hem okuma hem de dinleme eğitiminde etkili olacağına inanmaktadır. Yine efsanelerin değer aktarımı (f=3) ve empati yeteneği kazandırma açısından da bu becerileri desteklediği yönünde tespitlere ulaşılmıştır. Ayrıca hayal gücünü geliştirme ve örneklendirme yönüyle yazma ve dil bilgisi için faydalarının olacağına inandıkları anlaşılmaktadır. Bu bulgu, efsanelerin okuma ve dinleme eğitiminde ilgi ve dikkat çekici olabileceğini göstermektedir.

3.6.Destan Türünün Dil Eğitiminde Kullanılmasına İlişkin Görüşler

Destan türüne dair öğretmenlerin sunduğu görüş ve gerekçeler Tablo 6'da gösterilmiştir:

Tablo 6. Destan Türünün Kullanımına Dair Görüşler

Tema	Gerekeç (Kod / İfade edilen görüş)	f
Okuma	İlgi ve Dikkat Çekme Ö3: <i>Çocuklar milli ve tarihi olayları anlatan destanları ilgiye okur. Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö11, Ö16, Ö27, Ö29, Ö39, Ö40, Ö41, Ö43, Ö19, Ö28</i>	15
	Hayal Gücü Ö10: <i>Tarihi ve toplumsal olayları, hayal unsurlarıyla süsleyip anlatılması çocukların hayal dünyalarının gelişimine katkı sağlar. Ö37</i>	2
	Değer Aktarımı Ö12: <i>Çocuklarda milli duyguların kabarmasına ve bu tarz kitapları okumaya sevk eder. Ö9, Ö17, Ö24, Ö25, Ö31, Ö32, Ö35, Ö36, Ö45</i>	10
	Bilgi Edinme Ö8: <i>Toplumların yaşadıkları tarihi olayları okumak ve tarihleri hakkında bilgi edinmek dikkatlerini çekler ve okuma istekleri artar. Ö20, Ö21, Ö26, Ö30, Ö38, Ö42, Ö44</i>	8
Dinleme	İlgi ve Dikkat Çekme Ö1: <i>Destandaki olağan üstü olaylar çocukların dikkatini çektiği için dikkatle dinlerler. Ö18: Coşkulu anlatımı dikkat çekicidir. Ö2, Ö23, Ö34, Ö13, Ö22, Ö33</i>	8
	Değer Aktarımı Ö14: <i>Çocuklara millet olma bilincini aşılarken onları birbirine bağlamakta. Dinlerken yoğun duygular yaşayarak dinlemekteler.</i>	1
Yazma	Alıştırma Ö15: <i>Metinde geçen kendi kültür öğelerini belirlemelerini ve yeni bir metin yazmaları istenebilir.</i>	1

Tablo 6'da görüldüğü üzere, Türkçe öğretmenleri destan türünün özellikle okuma eğitiminde etkili olacağını düşünmektedir. Öğretmenler bu görüşlerini destan türünün ilgi ve dikkat çekicilik (f=15), değer aktarımı (f=10), bilgi edinme/aktarma (f=8) ve hayal gücünü geliştirme (f=2) özelliklerine bağlamaktadır. Ayrıca bulgulara göre destan türünün ilgi ve dikkat çekicilik (f=8), değer aktarımı yönüyle dinleme becerisinin, alıştırma imkânı sunması ile yazma becerisinin geliştirilmesinde faydaları olabileceğine dair görüşlere ulaşılmıştır. Bu bulgu destan türünün okuma eğitiminde ilgi ve dikkat çekerek öğrencilere bilgi edinmeye teşvik edebileceğine ve hayal güçlerini artırabileceğine yorulabilir.

3.7.Fabl Türünün Dil Eğitiminde Kullanılmasına İlişkin Görüşler

Fabl türüne dair öğretmenlerin sunduğu görüş ve gerekçeler Tablo 7'de gösterilmiştir:

Tablo 7. Fabl Türünün Kullanımına Dair Görüşler

Tema	Gerekeçe (Kod / İfade edilen görüş)	f
Okuma	İlgi ve Dikkat Çekme	Ö2: Hayvanların konuşması ilgilerini çeker merakla okurlar. Ö11, Ö1, Ö13, Ö15, Ö19, Ö20, Ö22, Ö25, Ö26, Ö32, Ö35, Ö44 15
	Analitik Düşünme	Ö14: Çoğu zaman soyut konular anlatılan bu türde olaylar basitten karmaşığa sıralanırsa çocuklar kolayca ilişki kurup anlayacak ve okumaktan zevk alacaklardır. Ö16, Ö10, Ö17, Ö23, Ö34, Ö43, Ö24, Ö33 9
	Problem Çözme	Ö30: Ders verme özelliği onların çocukların problem çözme becerilerini geliştirir. Ö21, Ö29 3
	Hayal Gücü	Ö45: Hayvanların konuşturulması çocukların hayal dünyalarını geliştirir. 1
	Değer Aktarımı	Ö38: Çocuklar hayvanları severler, onlara kazandırmak istediğimiz olumlu özellikler hayvanlar konuşturularak aktarılabilir. Ö39, Ö27, Ö37 4
	Kolay-Hızlı Okuma	Ö9: Fabllar kolaylıkla okunur okuma alışkanlığı kazandırma sürecinde önemlidir. Ö18, Ö8 3
Konuşma Dinleme	İlgi ve Dikkat Çekme	Ö40: Cansız varlıklara canlılık özelliği vermek çocukların ilgisini çeker bu sayede dikkatle dinlerler. Ö4, Ö31 1
	Alıştırma	Ö12: Hayvanların konuşmalarını taklit ederken sesleriyle oynayabilirler bu da onların konuşma becerilerinin gelişmesine katkı sağlar. Ö3, Ö6, Ö7, Ö28, Ö36, Ö41, Ö42, Ö5 9

Tablo 7’de görüldüğü üzere, Türkçe öğretmenleri fabl türünün özellikle okuma eğitiminde etkili olacağını düşünmektedir. Öğretmenler bu görüşlerini fabl türünün ilgi ve dikkat çekme (f=15) başta olmak üzere analitik düşünme (f=9), problem çözme (f=3) yeteneği kazandırma, hayal gücünü geliştirme, değer aktarımı (f=4) ile kolay ve hızlı okuma (f=3) sağlama özellikleri ile açıklamaktadır. Bunlarla birlikte ilgi ve dikkat çekicilik ve telaffuz alıştırmaya imkân tanıma (f=9) yönüyle dinleme ve konuşma becerilerini etkileyeceğine de dair görüşlere ulaşılmıştır. Bu bulgu fabl türünün okuma sürecinde öğrencilerin ilgi ve dikkatini çekebileceğini, analitik düşünme becerilerini geliştirmede etkili olabileceğini, değer aktarımı ve problem çözmede uygun bir ortam oluşturabileceğini ve etkili konuşma için örnek diyaloglar sunabileceğini göstermektedir.

3.8.Şiir Türünün Dil Eğitiminde Kullanılmasına İlişkin Görüşler

Şiir türüne dair öğretmenlerin sunduğu görüş ve gerekçeler Tablo 8’de gösterilmiştir:

Tablo 8. Şiir Türünün Kullanımına Dair Görüşler

Tema	Gerekeçe (Kod / İfade edilen görüş)	f
Okuma	Akıcı-Hızlı	Ö33: Vurgu ve tonlamaya uygun olarak okumak çocukların okuma becerilerinin gelişmesine katkı sağlar. Ö7, Ö18, Ö25 4
	Estetik Zevk	Ö36: Kullanılan söz sanatları çocuklara estetik haz verecek bu da onların okuma becerilerini olumlu etkileyecek. Ö35 2
	İlgi-Dikkat	Ö8: Şiirlerin coşkulu ve heyecanlı ve duygulu olması dikkat çekicidir. Ö16 2
	Hafıza	Ö17: Şiirin kolay okunup ezberlenebilmesi çocukların bellek gelişimi açısından önemlidir. 1
Dinleme	Ritim-Sözün	Ö9: Ses ve ahenk yapısı çocuğun ritim duygusu oluşturmada ve dikkatini artırmada Ö14, Ö2, Ö19, Ö20, Ö22, Ö34, Ö43 8

Konuşma	Ezgisi		
	Estetik Zevk	Ö39: Şiirlerde işlenen duygu ve sanatsal yapı çocukların estetik anlamda gelişimini sağlar bu da onların dinleme becerilerini olumlu etkiler. Ö41, Ö5, Ö44	4
	Dikkat Çekme	Ö6: Çocukların dikkatini çekerek dinleme becerilerinin gelişmesine katkı sağlar. Ö37	2
	Ritim-Sözün Ezgisi	Ö11: Şiirlerin ahenkli olması onların konuşmasına da ahenk katar konuşma becerilerinin gelişmesine katkı sağlar. Ö21, Ö1, Ö10, Ö23 Ö26, Ö28, Ö29	8
	Estetik Zevk	Ö3: Dili daha güzel kullanmayı kolaylaştırması ve estetik bir zevk vermesi çocukların konuşmasının gelişmesinde etkilidir.	1
	Duygusalılık	Ö4: Şiirler duygu yüklüdür ve duygular konuşarak dışa vurulur.	1
	Ses Farkındalığı	Ö32: Şiir okurken sesini kullanmayı öğrenen çocuk, günlük hayatında da sesini etkili kullanmayı öğrenecektir. Ö45, Ö12,	3
	Özgüven	Ö42: Topluluk önünde şiir okumak çocukların kendine güvenini artıracaktır.	1
	Alıştırma	Ö15: Şiiri, düz yazı haline getirmeleri istenebilir. Ö24, Ö27, Ö13	4
	Söz Varlığı	Ö30: Kendi duygularını şiir yazarak anlatan çocuklar kelime hazinelerindeki kelimelerin tekrarını da yapar bu da bilginin kalıcılığını sağlar.	1
Yazma	Yaratıcılık	Ö31: Kendi hayal dünyasını yansıtan çocuğun yazma becerisi gelişir.	1
	Alıştırma	Ö38: Dil bilgisi kurallarını bilen (kafiye, hece ölçüsü) çocuklar şiir yazarken bu kuralları uygulayarak bilgilerini pekiştirirler. Ö40	2
Dil Bilgisi			

Tablo 8’de görüldüğü üzere, Türkçe öğretmenleri şiir türünün özellikle konuşma ve dinleme eğitiminde etkili olacağını düşünmektedir. Dinleme ve konuşma becerisinin geliştirilmesinde şiir türünün en fazla ritim ve sözün ezgisine (f=16) uygunluk özelliğinden yararlanılabileceğine dair görüş sunulmuştur. Sonra estetik zevk kazandırma (f=5) ve ses farkındalığının iyileşmesi (f=3) gelmektedir. Okuma eğitiminde de akıcı okuma becerisinin geliştirilmesinde de şiir türünün faydalı olabileceğine dair öğretmenlerden 4’ünün görüş paylaştığı belirlenmiştir. Bunların yanında yazma ve dil bilgisi kurallarına ilişkin alıştırmalarda (f=6) da şiirden yararlanılabileceğine dair görüşün hâkim olduğu da görülmüştür. Yine hafızayı, yaratıcılığı, duyguların ifadesi, söz varlığını geliştirmek için de bu türün etkili olabileceğine dair bulgulara ulaşılmıştır. Bu bulgu çocuk edebiyatı ürünleri arasında yer alan şiirin dil eğitimi sürecinde başta konuşma ve dinleme olmak üzere okuma, yazma becerilerinin geliştirilmesinde, ayrıca dilin işleyiş kurallarının örneklendirilmesinde yararlı olabileceğini göstermektedir.

3.9.Tiyatro Türünün Dil Eğitiminde Kullanılmasına İlişkin Görüşler

Tiyatro türüne dair öğretmenlerin sunduğu görüş ve gerekçeler Tablo 9’da gösterilmiştir:

Tablo 9. Tiyatro Türünün Kullanımına Dair Görüşler

Tema	Gerekçe (Kod / İfade edilen görüş)		f
Dinleme	Birden Fazla Duyu	Ö10: Tiyatro metnlerinin canlandırılması hem görsel hem işitsel anlamda önemli çünkü birden fazla duyu organına hitap eden bir türdür. Ö33, Ö2, Ö43	4
	Empati	Ö15: Canlandırılan –okunan bir tiyatro metnini dikkatle dinlemek; çocukların empati kurmaları, sosyalleşmeleri, olayları yaşayarak öğrenmeleri açısından önem arz eder. Ö26	2

Konuşma	Ders Verme	Ö34: Tiyatro metinleri ders veren metinlerdir.	1
	Nezaket	Ö38: Çocukların sabırla dinlemeleri onların dinleme becerilerini de olumlu etkiler.	1
	Alıştırma	Ö1: Rol yapma, karşısındaki kişilerle rahat bir şekilde iletişim kurma becerisinin gelişmesinde etkilidir. Ö5, Ö6, Ö9, Ö13, Ö17, Ö18, Ö23, Ö24, Ö31, Ö37, Ö42	12
	İlgi Çekme	Ö12: Diyaloglardaki sözcüklerin, duygu katılarak doğru telaffuz edilmesi çocukların da ilgisini çekecek ve öğrendiklerini günlük hayatta da kullanmalarına sebep olacaktır. Ö45.	2
	Demokrasi Bilinci	Ö28: Çocukların farklı fıkirlere saygı duymayı öğrenmesi ve bunu konuşmalarına yansıtması bakımında önemlidir. Ö16, Ö41	3
	Beden Dili	Ö22: Bir tiyatro metnini canlandırmaları onların ses tonunu ve beden dilini etkili kullanmalarına yarar. Ö25, Ö29, Ö36, Ö40, Ö44, Ö8, Ö11	8
	Özgüven	Ö14: Çocukların, sınıf arkadaşlarının veya daha kalabalık bir topluluk önünde tiyatro metnini canlandırmaları, diyalogları kurallarına (ses, vurgu...) uygun olarak seslendirmeleri onların kendine güvenini artıracaktır. Ö4, Ö3, Ö7, Ö20, Ö21, Ö27, Ö30, Ö32, Ö35, Ö39	11
	Alıştırma	Ö19: Tiyatro metinleri noktalama işaretlerinin kullanım alanını örnekleyen verimli bir türdür.	1

Tablo 9’da görüldüğü üzere, Türkçe öğretmenleri tiyatro türünün özellikle konuşma eğitiminde etkili olacağını düşünmektedir. Nitekim öğretmenler tiyatroya ilişkin bu tercihlerini telaffuzu geliştirmeye yönelik alıştırmalar içermesine (f=12) ve çocuklara topluluk önünde konuşma öz güveni kazandırmasına (f=11) bağlamaktadırlar. Ayrıca beden dilini kullanma (f=8) ve birden fazla duyunun işe koşulması (f=) gibi özelliklerinin önemli bulunduğu anlaşılmaktadır. Bunların yanında Türkçe öğretmenlerinin tiyatro türünün empati yeteneğini geliştirme, ders verme, nezaket kurallarını öğretme, demokrasi bilinci aşılama yönlerinin de dil eğitiminde faydalı olacağına inanmaktadırlar. Bu bulgu çocuk edebiyatı ürünleri arasında yer alan tiyatronun dil eğitiminde özellikle konuşma becerisinin geliştirilmesine bütünlük arz ettiği için de dinleme becerisi üzerinde de olumlu etkisinin olabileceğini göstermektedir.

3.10.Gezi Yazısı Türünün Dil Eğitiminde Kullanılmasına İlişkin Görüşler

Gezi türüne dair öğretmenlerin sunduğu görüş ve gerekçeler Tablo 10’da gösterilmiştir:

Tablo 10. Gezi Yazısı Türünün Kullanımına Dair Görüşler

Tema		Gerekçe (Kod / İfade edilen görüş)	f
Okuma	Merak-Bilgi Edinme	Ö24: Yeni yerler keşfetme isteği çocuklar için önemlidir. Gezi yazılarında yeni yerleri keşfeden çocuğun okuma isteği de artacaktır. Ö27, Ö29, Ö30, Ö33, Ö38, Ö39, Ö42, Ö44, Ö45, Ö10, Ö11, Ö13, Ö14, Ö28, Ö16, Ö17, Ö20, Ö21, Ö23	20
	Hayal Gücü	Ö32: Gezip görülen yerlerin dinlenmesi çocukların hayal dünyalarını geliştirir.	1
Konuşma	Plan-üslup	Ö36: Çocukların gezip gördüğü yerleri anlatmaları onların olayları kronolojik olarak sıralamalarına gözlemlerini ifade etmelerine olanak sağlayacak bu da konuşma becerilerini olumlu etkileyecektir.	1
	Paylaşma	Ö4: Gezdiği yerleri sözlü olarak ifade eden öğrencinin, kendini özgürce ifade etmesi onu mutlu eder.	1

Yazma	Paylaşma	Ö3: Gezip görülen yerler yazarak anlatılır o anları tekrar yaşayan çocukta yazma isteği de artar bu da onların yazma becerilerinin gelişmesine katkı sağlar. Ö6, Ö7, Ö19, Ö25, Ö34, Ö41, Ö1, Ö2	9
	Plan-Üslup	Ö8: Gezip gördüğü yerleri belli bir plan dâhilinde yazması gerektiğini öğrenir. Kendine dair bir üslup geliştirir. Ö9	2
	Gözlem	Ö35: Çocukların çevrelerine dair gözlemlerini yazmaları onların yazma becerilerini olumlu etkileyecektir. Ö37, Ö43, Ö15, Ö22, Ö26	6
	Söz Varlığı	Ö5: Gezilen yerleri yazarak anlatmaları kelimeleri doğru kullanmaları açısından önemli. Doğru kullanan öğrencinin yama becerileri de gelişir.	1
	Eleştirel Düşünme	Ö12: Çocuklar gezip gördükleri yerleri anlatırken olumlu ve olumsuz yönleriyle değerlendirebilirler.	1
	Dijital Yetkinlik	Ö31: Gezip gördüğü yerleri anlatırken o yerlere ait fotoğraflardan faydalanan çocuklar bilgi teknolojilerinden faydalanacaktır.	1
	Gezi Notları	Ö18: Gezdiği yerleri not alması, notlarını yazma kurallarına bağlı olarak ifade etmesi yazma becerilerinin gelişmesine katkı sağlayacaktır. Ö40	2

Tablo 10’da görüldüğü üzere, Türkçe öğretmenleri gezi yazılarının özellikle okuma ve yazma eğitiminde fayda sağlayacağını düşünmektedir. Bulgulara göre öğrencilere gördükleri yerlere ilişkin duygu ve düşüncelerini paylaşma imkânı tanınması (f=9) ve gözlem yapmayı (f=6) gerektirmesi bu türün yazma becerisi için uygun bir öğrenme ortamı oluşturacağı; merak ve bilgi edinme duygusunu (f=20) desteklediği için de okuma becerisi için uygun olacağı görülmektedir. Ayrıca öğretmenlere göre gezi yazısı yazmanın öğrencilere anlatım sürecinde planlama ve üslup (f=2) kazandırabilir. Diğer taraftan bu türün eleştirel düşünme, dijital yetkinlik, hayal gücü gibi yetenekleri de olumlu etkileyeceğine dair görüşlere ulaşılmıştır. Bu bulgu, gezi yazılarının dil eğitiminde okuma ve yazma becerilerinin geliştirilmesinde etkili bir ortam sunabileceğini göstermektedir.

3.11. Deneme Türünün Dil Eğitiminde Kullanılmasına İlişkin Görüşler

Deneme türüne dair öğretmenlerin sunduğu görüş ve gerekçeler Tablo 11’de gösterilmiştir:

Tablo 11. Deneme Türünün Kullanımına Dair Görüşler

Tema	Gerekçe (Kod / İfade edilen görüş)		f
Okuma	Demokrasi Bilinci	Ö39: Okudukları deneme yazılarıyla farklı fikirlere saygı duymayı öğrenirler. Ö15, Ö34, Ö42	4
	Bilgi Edinme	Ö44: <i>Herhangi bir konu ile ilgili yazarın kendi düşüncelerini samimi olarak sunması öğrencinin kültürünü artırır.</i> Ö19, Ö32, Ö37	4
Yazma	İfade Kolaylığı ve Serbestlik	Ö29: <i>Bir konuya ait fikirlerini bu türde rahatça yazan çocukların yazma becerileri gelişir.</i> Ö1, Ö28, Ö2, Ö5, Ö6, Ö7, Ö9, Ö10, Ö11, Ö14, Ö16, Ö17, Ö23, Ö35, Ö41, Ö43	17
	Hayal Gücü	Ö38: <i>Belirledikleri bir konuda yazı yazmaları onların yaratıcılıklarını olumlu etkileyecektir.</i> Ö21	2
	Eleştirel Düşünme	Ö40: <i>Çocukların olaylara olumlu olumsuz taraflarıyla bakıp bir çıkarımda bulunmalarını sağlama açısından önemli bir türdür.</i> Ö27, Ö30	3
	İlgi ve Dikkat Çekme	Ö3: <i>Çocukları düşündürmesi, örnekler içermesi ve dikkat çekici olması çocukları yazmaya sevk eder.</i> Ö18	2
	Söz Varlığı	Ö33: <i>Çocukların kelime hazinelerini yazılarında yansıtmalarını sağlayan önemli bir türdür.</i> Ö4, Ö25	3

Dil Bilgisi	Alıştırma	Ö22: Duygu, düşüncelerini Türkçenin kurallarına uygun olarak yazmak dil bilgisi becerilerini geliştirecektir. Ö13, Ö20, Ö24, Ö26, 10 Ö31, Ö36, Ö45, Ö8, Ö12
-------------	-----------	--

Tablo 11’de görüldüğü üzere, Türkçe öğretmenleri deneme türünün özellikle yazma eğitiminde etkili olacağını düşünmektedir. Deneme türünün yazma eğitiminde kolaylık ve serbestlik sağlama (f=17), eleştirel düşünme (f=3), hayal gücü (f=2), ilgi ve dikkat çekicilik (f=2) ve söz varlığını zenginleştirme (f=3) açısından faydalarının olacağına dair öğretmenlerin görüş belirttiği belirlenmiştir. Bunların yanında denemelerinin bilgi edinme isteği ve demokrasi bilinci aşılama yönleri ile okuma becerisi; alıştırma imkânı tanınması ile de yazma becerisi üzerinde olumlu etkisinin olabileceğine dair bir görüşün hâkim olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgu deneme türünün öğrencilere duygu ve düşüncelerini serbestçe ve kolayca sunabilecekleri bir ortam sağlayabileceğini göstermektedir. Böylece öğrencilerin deneme yazabilmek için bilgi edinmeleri gerekeğinden okuma ve yazım kurallarına uyacakları için de yazma deneyimi elde edecekleri söylenebilir.

3.12. Anı Türünün Dil Eğitiminde Kullanılmasına İlişkin Görüşler

Anı türüne dair öğretmenlerin sunduğu görüş ve gerekçeler Tablo 12’de gösterilmiştir:

Tablo 12. Anı Türünün Kullanımına Dair Görüşler

Tema	Gerekeçe (Kod / İfade edilen görüş)	f
Okuma	İlgi ve Dikkat Çekme	Ö7: Başka insanların anılarını okumak dikkatlerini çekmekte ve yaşananlardan ders çıkarmalarına yardım etmekte. Ö14, Ö25, 5 Ö10, Ö28
	Problem Çözme	Ö22: Başka kişilerin başlarından geçenlerden kendine ders çıkarmak onların problem çözme becerilerinin gelişmesine katkı sağlayarak okuma yönlendirecektir. Ö26, Ö20, Ö29 4
	Empati	Ö43: Çocuklar, kendilerine örnek aldıkları kişilerin hayatını okurken kendilerini onların yerine koyarak değerlendirmelerde bulunurlar. 4 Ö37, Ö15, Ö17
Dinleme	İlgi ve Dikkat Çekme	Ö27: Çocuklar yaşanmış olayları dinlemekten zevk alırlar 5 bunlardan kendilerine ders çıkarırlar. Ö35, Ö9, Ö44, Ö11
Konuşma	Telaffuz	Ö34: Çocukların anılarını anlatması, onların iletişim becerilerini 2 olumlu etkileyecektir. Ö40
Yazma	İfade Kolaylığı ve Rahatlık	Ö8: Çocuklar kendi hayatlarını daha kolay kaleme alırlar. Ö1, Ö4, 4 Ö45
	Samimiyet ve Kalıcılık	Ö2: Yazarak duygularını daha samimi ve net aktarmalarına yardım 6 eden bir türdür. Ö3, Ö5, Ö6, Ö13, Ö19
	Kronolojik-Aşamalılık	Ö16: Başından geçenleri sırayla anlatma becerilerinin gelişmesine 4 katkı sağlar. Ö24, Ö30, Ö12
	İlgi ve Dikkat Çekme	Ö18: Çocuklar kendi anılarını yazmayı isterler. Ö23 2
	Yaratıcılık	Ö41: Başlarından geçen olayları kendi cümleleriyle farklı 2 biçimlerde anlatmak çocukların yaratıcılığını artırır. Ö36
	Öz Eleştiri	Ö21: Anılarını yazan çocuklar bir nevi kendilerini de eleştirirler. 4 Ö31, Ö33, Ö39

Dil Bilgisi	Alıştırma	Ö38: Yaşadıklarını Türkçenin özelliklerine uygun olarak yazan çocukların dil bilgisi becerileri gelişecektir. Ö42, Ö32	3
-------------	-----------	--	---

Tablo 12’de görüldüğü üzere, Türkçe öğretmenleri anı türünün özellikle yazma eğitiminde etkili olacağını düşünmektedir. Bulgulara göre öğretmenlerin anıların kolaylık ve rahatlık (f=4), samimiyet ve kalıcılık (f=6), kronolojik-aşamalılık (f=4), öz eleştiri yapma (f=4), yaratıcılık ve ilgi ve dikkat çekicilik özellikleri ile yazma becerisinin geliştirilmesinde faydalarının olacağına inandıkları anlaşılmaktadır. Bunun yanında ilgi ve dikkat çekicilik (f=10), problem çözme (f=4), empati (f=4) yeteneğini geliştirme özelliği ile anıların okuma ve dinleme eğitiminde de faydalarının olabileceği yönünde görüşlere ulaşılmıştır. Yine karşılıklı konuşmalar ve dilin işleyiş kurallarına dair örnekler sunması ile konuşma ve dil bilgisi öğretiminde de uygun olabileceği yönünde görüşler paylaşılmıştır. Bu bulgu anıların öğrencilerin yaşadıkları önemli olayları ve başlarından geçenleri kolay, samimi ve rahatça anlatabilecekleri bir tür olduğunu göstermektedir. Böylece öğrencilerin başlarından geçen olayları tarihsel akışı içinde yazabilme deneyimi yaşayabilecekleri ve öz eleştiri yaparak ders çıkarabilecekleri de söylenebilir.

3.13. Bilmece ve Tekerleme Türünün Dil Eğitiminde Kullanılmasına İlişkin Görüşler

Bilmece ve tekerleme türüne dair öğretmenlerin sunduğu görüş ve gerekçeler Tablo 13’te gösterilmiştir:

Tablo 13. Bilmece ve Tekerleme Türünün Kullanımına Dair Görüşler

Tema	Gerekçe (Kod / İfade edilen görüş)		f
Dinleme	İlgi ve Dikkat Çekme	Ö7: <i>Bilmecelere cevap verme ve tekerlemeleri tekrar etmeyi istemeleri dinlemeye yoğunlaşmalarını sağlar.</i> Ö8, Ö6	3
	Eğlendirme	Ö15: <i>Çocukların eğlenceli vakit geçirmeleri birbirlerinin sözünü kesmeden dinleyip sorulara cevap vermeleri açısından derslerde kullanılan bir türdür.</i> Ö22, Ö24, Ö39, Ö43	5
	Problem Çözme	Ö14: <i>Çocukları dikkatle dinleyerek bilinmeyene yöneltir.</i> Ö16, Ö13, Ö26, Ö45	5
	Söz Varlığı	Ö31: <i>İpucu kelimeler çocukların düşünme becerilerinin gelişmesi açısından önemlidir.</i> Ö42	2
Konuşma	Telaffuz	Ö32: <i>Tekerleme ve bilmeceleri tekrar etmeleri çocukların seri ve takılmadan konuşmaları açısından önemlidir.</i> Ö33, Ö4, Ö5, Ö9, Ö12, Ö18, Ö19, Ö21, Ö25, Ö27, Ö28, Ö35, Ö36, Ö37, Ö38, Ö40, Ö44, Ö	19
	Eğlendirme	Ö1: <i>Bilmeceleri, tekerlemeleri söylemek eğlenceli geldiği için çocuklar aktif olarak sürece katılırlar.</i> Ö11, Ö17, Ö20, Ö24, Ö29, Ö10	7
	İlgi ve Dikkat Çekme	Ö2: <i>Gizli bir anlamı bulmaya yönelik olan bilmeceler, ahenkli bir söyleyişi olan tekerlemeler çocukları konuşma yöneltebilir.</i> Ö23, Ö30, Ö41	4

Tablo 13’te görüldüğü üzere, Türkçe öğretmenleri bilmece ve tekerleme türünün konuşma ve dinleme eğitiminde etkili olacağını düşünmektedir. Bu görüşün gerekçesi olarak ise bilmece ve tekerlemelerin telaffuzu (f=19) geliştirici özelliği başta olmak üzere eğlendirici olması (f=7), ilgi ve dikkat çekmesine (f=4) yönelik görüşler sunulmuştur. Yine ilgi ve dikkat çekicilik (f=3), eğlendirici olma (f=5), problem çözme (f=5) yeteneğini ve söz varlığını (f=2) geliştirme özellikleri ile de dinleme üzerinde etkili olabileceğinin düşünüldüğü anlaşılmaktadır. Bu bulgu bilmece ve tekerlemelerin eğlenceli ve ilgi çekici bir iletişim ile konuşma ve dinleme eğitiminde etkili bir alıştırma ortamı sunacağını göstermektedir.

3.14. Mâni-Ninni Türünün Dil Eğitiminde Kullanılmasına İlişkin Görüşler

Mâni ve ninni türüne dair öğretmenlerin sunduğu görüş ve gerekçeler Tablo 14’te gösterilmiştir:

Tablo 14. Mâni ve Ninni Türünün Kullanımına Dair Görüşler

Tema	Gerekçe (Kod / İfade edilen görüş)	f
Okuma	Kolaylık Ö24: <i>Belli bir ritminin olması çocukların daha hızlı ve kolay okumasına olanak sağlar, okuma isteğini artırır.</i> Ö31, Ö22, Ö34, Ö36, Ö44	6
	İlgi ve Dikkat Çekme Ö4: <i>Ezgili söyleyiş çocukların dikkatini çeker.</i> Ö7, Ö9, Ö13, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö26, Ö27, Ö29, Ö30, Ö35, Ö37, Ö38, Ö42, Ö3	17
Dinleme	İfade Kolaylığı Ö23: <i>Kısa ve ahenkli olması çocukların dinlerken yormaz.</i> Ö28, Ö40, Ö19, Ö6, Ö11, Ö12, Ö20	8
	Söz Varlığı Ö8: <i>Kullanılan kelimelerin anlamını kolaylıkla anlarlar ve dinlemekten zevk alırlar.</i> Ö32	2
Konuşma	İlgi ve Dikkat Çekme Ö2: <i>Bu türlerin ritmik yapısı çocukların dikkatini çeker kendileri de tekrar etmek isterler</i> Ö41, Ö1	3
	İfade Kolaylığı Ö5: <i>Kafiyeli söyleyiş ezberlemeyi kolaylaştırır.</i> Ö14, Ö21, Ö25, Ö45	5
	Sosyal Statü Ö10: <i>Sohbet, muhabbet ederken bu türleri kullanmaları onları farklı kılacak ve toplum içerisinde yer edinmeleri açısından önemli olacaktır.</i> Ö39	2
Dil Bilgisi	Alıştırma Ö33: <i>Mâni ve ninniler hece ölçüsü kullanılarak kafiyeli yazılır bu da çocukların dil bilgisi becerilerinin gelişimine katkı sağlar.</i> Ö43	2

Tablo 14’te görüldüğü üzere, Türkçe öğretmenleri mâni ve ninni türünün özellikle dinleme eğitiminde etkili olacağını düşünmektedir. Mâni ve ninnilerin ilgi ve dikkat çekici olması (f=17), kolay dinlenilmesi (f=8), söz varlığını zenginleştirilmesi (f=2) bu görüşün gerekçeleri arasında sunulmuştur. Bununla birlikte mâni ve ninnilerin kolaylık bakımından okuma (f=6) ve konuşma (f=5); ayrıca ilgi ve dikkat çekicilik (f=3) ve sosyal statü (f=2) kazandırma bakımından konuşma becerisi üzerinde olumlu etkilerinin olabileceğine dair görüşlere ulaşılmıştır. Yine bu ürünlerin dil bilgisi kuralları için birer alıştırma imkânı sunabileceğine dair görüşlere de rastlanılmıştır. Bu bulgu mâni ve ninnilerin kolay dinlenilme ve ilgi çekici olmasından dolayı dinleme becerisinin geliştirilmesinde etkili bir tür olabileceğini göstermektedir.

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

Türkçe öğretmenlerinin dil eğitimi sürecinde çocuk edebiyatı ürünlerinin kullanımına ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçlayan araştırmada ulaşılan sonuçlar aşağıdaki şekildedir:

Araştırma sonucunda, Türkçe öğretmenlerinin hikâye türünün daha çok okuma becerisinin geliştirilmesinde etkili olacağını düşündükleri, bunun gerekçesi olarak da hikâyelerin okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandırma, ilgi ve dikkat çekici olma, söz varlığını zenginleştirme, akıcı okumayı, empati ve yaratıcılığı geliştirme özelliklerini gösterdikleri belirlenmiştir. Arıcı ve Ungan’ın (2009) çocuk edebiyatı türlerine yönelik eserinde de hikâyenin okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandırmada etkili bir tür olduğundan bahsedilmektedir. Karakuş’un (2006) çocuk edebiyatı ürünlerinin okuma gelişimini etkilediğinde dair tespiti bu sonuçları desteklemektedir. Roman türünün ise merak ve istek uyandırma, deneyim ve duyarlık kazandırma, akıcı ve hızlı

okumayı destekleme, söz varlığını geliştirme gibi özelliklerinden dolayı okumada daha çok etkili olacağına dair görüşe sahip oldukları tespit edilmiştir. Bununla birlikte -nükte ve güldürü unsuru içeren- fıkra türünün güldürürken düşündürme ve eğlendirici olma özelliğinden dolayı dinleme ve konuşma eğitiminde; masal türünün ilgi ve dikkat çekici olmasından dolayı daha çok dinleme becerisinin geliştirilmesinde; efsanelerin ise ilgi ve dikkat çekici olma, hayal gücünü zenginleştirme özelliklerinden dolayı daha çok okuma ve dinleme üzerinde; destan türünün ilgi ve dikkat çekiciliğinden ve değer aktarımı, bilgi edinme/aktarma, hayal gücünü zenginleştirme özelliklerinden dolayı okuma becerisi üzerinde; fabl türünün de efsane, masal ve destanda olduğu gibi ilgi ve dikkat çekici olması ile analitik düşünme becerisi kazandırmasından dolayı okuma becerisinin geliştirilmesinde daha etkili olabileceği yönünde görüşlere ulaşılmıştır. Ayrıca Kolaç ve arkadaşlarının (2012) dil eğitiminde çocuk edebiyatı türlerinden öyküleyici metinlerin kullanılmasının eğlenceli, zevkli ve heyecanlı olacağını belirtmeleri de araştırma ile aynı doğrultudadır. Görgü (2007), Temizyürek ve arkadaşları (2016), Karatay (2007) ve Mert (2012) de masalların konuşma dilinin rahatlığını ve çocuğun seviyesine uygun kelime, ifade kalıpları ile anlatım düzeni içermesi gibi özelliklerinden dolayı dinleme ve konuşma becerisi üzerinde etkili olacağını belirtmektedirler. Baş (2013, 2015) ise zihinsel becerileri geliştirecek etkinliklerle desteklenebileceğinden hikâye, masal, efsane, destan, anı, gezi yazısı ve tiyatronun dinleme ve konuşma becerilerinin geliştirilmesine katkı sunabileceğini ifade etmektedir. Tanju'nun (2017) fabl türü ile ilgili olarak belirttiği kolay anlaşılma ve değer aktarımı özellikleri ile bu türle ilgili elde edilen kolaylık, problem çözme, değer aktarımı ve konuşma için alıştırmaya imkânı sunmasına yönelik görüşler aynı doğrultudadır. Sakaoğlu'nun (1999) masal, fıkra ve efsane gibi kısa anlatma ürünlerinin eğlendirmeyi amaçladığını ve bunun için de süslü bir anlatım içerdikleri ifade etmesi araştırmada ulaşılan bu türlerin ilgi ve dikkat çekmesi ve eğlendirici olmasına dair görüşlerle örtüşmektedir. Arıcı ve Ungan'ın (2009) konuyla ilgili eserinde de, fıkra türüne yönelik zevkle okunma ve dinleme, güldürürken düşündürme ve ders alma-çıkarım yapma eğitici işlevlerinin olduğu ifade edilmektedir. Bunlarla birlikte Gülten Dayıoğlu'nun (2016) kitapların çocuklara hayata karşı pratik beceriler kazandırma, sorunları tanıtırıp çözüm deneyimleri sunma gibi işlevlerinin olduğuna dair değerlendirmesi araştırmada ulaşılan deneyim, duyarlılık, bilgi edinme ve değer aktarımıyla ilgili görüşleri açıklamaktadır.

Türkçe öğretmenleri şiir türünün ritim ve sözün ezgisine uygunluk özellikleri ile konuşma ve dinleme becerisi üzerinde etkili olacağını düşünmektedirler. Yavuzer (2001) de çocuk şiirlerinin çocuğu konuşmaya ve yazmaya yönelteceğini bu isteğin zamanla okumayı da etkileyeceğini ifade etmesi ulaşılan sonuçla örtüşmektedir. Ayrıca öğretmenler tiyatro türünün telaffuz geliştirmeye yönelik alıştırmalar içermesinden ve topluluk karşısında konuşurken öz güven kazandırmasından dolayı konuşma eğitiminde fayda sağlayacağına dair görüşe sahiptirler. Akyüz'e göre (2016) tiyatrolar karşılıklı konuşmayı amaçlayan söyleşimsel metin yapısından dolayı konuşma ve dinleme becerileri geliştirmede etkilidir. Baş (2013) da beden dili kullanımına uygunluğundan tiyatronun konuşma eğitiminde etkili bir tür olabileceğini belirtmektedir. Gezi yazısı türü ile ilgili olarak görülen yerlere ilişkin gözlemlerin paylaşılmasını sağladığından ve merak uyandırdığından okuma ve yazmada daha fazla etkisinin olacağı yönünde görüşlere ulaşılmıştır. Maden (2008) de gezi yazılarının ilginç, hoş giden bir üslupla okuru kendine çeken metinler olduğunu ve gözleme dayandığını belirtmesi ulaşılan sonuçları desteklemektedir.

Öğretmenler arasında duygu ve düşüncelerin kolay ve serbest biçimde sunulabilmesi gerekçesi ile deneme türünün benzer şekilde kolaylık ve rahatlık, samimiyet ve kalıcılık, kronolojik

şıralama, öz eleştiri yapma özellikleri ile de anı türünün de yazma eğitiminde daha etkili olabileceği görüşünün hâkim olduğu tespit edilmiştir. Aytaş'ın (2006) denemenin öznellik ve konu serbestliği gibi yönlerinin olduğunu ve öğretiminde bu ayırt edici özelliklerden hareket edilmesine dair tavsiyesi ile deneme ile ilgili öğretmen görüşleri arasında bir uyum bulunmaktadır. Anı türü ile ilgili olarak Baş (2013) ise, başından geçenleri anlatmanın kendini ifade etmenin en iyi yollarından olduğunu belirterek bu türün konuşma eğitiminde kullanılabileceğini işaret etmektedir. Yine Baş öğrencilerin önce hikâye, anı ve gezi yazıları yazabileceğini deneme gibi diğer bilgilendirici türleri zamanla oluşturabilecek kıvama gelebileceklerini ifade etmektedir. Nitekim Baş (2015) Türkçe öğretimi açısından çocuk edebiyatını değerlendirdiği eserinde, deneme türünün okuma ve yazma sürecinde etkileşim oluşturduğunu, okumadan yazma bu etkileşimin doğrudan ancak yazmada okumaya doğru dolaylı olarak fayda sağladığını belirtmektedir. Telaffuza yönelik alıştırma içerme ve eğlendirme özellikleri ile bilmece ve tekerlemelerin daha çok konuşma ve dinleme becerilerinin geliştirilmesinde ayrıca ilgi ve dikkat çekici olma ve kolay dinlenilmesinden dolayı ise mâni ve ninnilerin ise daha çok dinleme üzerinde faydalı olabileceği yönünde görüşlerin çoğunlukta olduğu tespit edilmiştir. Tanju (2017) da bilmecelerin çocukları bulucu / keşfedici rolüne soktuğunu ve çocukların bundan hoşlandıklarını, ayrıca bilmecelerin düş ve düşünce gücünü artırdığını, şiirsel bir anlatımla onları oyuna davet ettiğini böylece konuşma ve dinleme becerilerinin gelişmesine katkıda bulunduğunu belirtmektedir. Göçer (2010) ise tekerlemeler sayesinde çocukların akıcı ve rahat konuşma becerisi kazanabileceklerini söylemektedir. Yine Göçer ninnilerin anne ve bebek arasındaki etkileşime dayandığını belirterek bu etkileşimin dinleme becerisinin temelini oluşturduğuna değinir. Bağcı Ayrancı ve Aytaş'ın (2017) öğretmen adaylarının görüşlerine dayanan araştırmasında, çocuk edebiyatı ürünlerinin sahip olması gereken özellikler arasında ilgi çekicilik, değer aktarımı, yaratıcılık, bilişsel ve sosyal gelişimin yer alması edebî türlere dair ulaşılan sonuçları desteklemektedir.

Sonuç olarak, Türkçe öğretmenlerinin okuma eğitiminde *hikâye, roman, destan, fablların*, dinleme eğitiminde *masal, mâni ve ninnilerin*, okuma ve dinleme becerileri için *efsanelerin*, konuşma eğitiminde *tiyatronun*, dinleme ve konuşma becerileri için *şiir, fıkra, bilmece ve tekerlemelerin*, yazma eğitiminde *deneme ve anıların*, okuma ve yazma becerileri için ise *gezi yazılarının* daha etkili olabileceğini düşündükleri belirlenmiştir. Bunlarla birlikte Türkçe öğretmenlerinin çocuk edebiyatı türlerinin sadece bir dil becerisi veya öğrenme alanı için faydalı olacağını düşünmedikleri, öne çıkan özellikleri ile bir dil becerisi / alanını tercih ettikleri bunun yanında edebî türün özelliğine göre diğer beceri ve alanların gelişiminde de katkılarının olduğuna ilişkin görüşlere de sahip oldukları ulaşılan önemli sonuçlardandır. Araştırma sonuçlarından hareketle; ailelerin çocuklarına kitap okuma konusunda örnek olurken öncelikle edebî türlerin hangi becerileri daha çok desteklediğini dikkate alması, Türkçe ders kitaplarına metin seçilirken çocuk edebiyatı türlerinin dil becerileri ile olan ilişkisine göre belirli bir ağırlıkta metinlerin belirlenmesi, okul kütüphane ve kitaplıklarında da yaşa ve dil gelişimine göre farklı türdeki çocuk kitaplarına yer verilmesi şeklinde öneriler getirilebilir.

KAYNAKLAR

- Akay, Ü. (2010). Andragojik temellere dayalı kolaylaştırılmış okuma-yazma eğitimi (KOYE) sürecinde yönelik KOYE eğitimcilerinin görüşleri. Mersin Eğitim Fakültesi Dergisi, 6 (2), 75-88.

- Akyüz, M. (2016). Türkçe öğretiminde çocuk tiyatrosu. (Ed. E. Çer). Türkçe Öğretimi ve Çocuk Tiyatrosu içinde ss.241-255. Anı Yayıncılık, Ankara.
- Arıcı, A.F. ve Ugan, S. (2009). Çocuk Edebiyatında Türler. Doktorum Yayınları, Ankara.
- Arseven, T. (2005). Mesaj açısından çocuk kitapları. Hece Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı, 104-105, 46-51.
- Aykaç, M. (2011). Türkçe öğretiminde çocuk edebiyatı metinleriyle kurgulanan yaratıcı drama etkinliklerinin anlatma becerilerine etkisi. Yayımlanmamış doktora tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Aytaş, G. (2006). Edebî türlerden yararlanma. Millî Eğitim, 169, 261-276.
- Bağcı Ayrancı, B. & Aytaş, G. (2017). Okul öncesi öğretmen adaylarının çocuk edebiyatının eğitimde işlevselliği üzerine görüşleri. Journal of Human Sciences, 14 (4), 4226-4240
- Baş, B. (2013). Çocuk edebiyatı. (Ed. Güzel, A. ve Karatay, H.) Türkçe Öğretimi El Kitabı içinde ss.469-520. PegemA Yayınları, Ankara.
- Baş, B. (2015). Türkçe Öğretimi Açısından Çocuk Edebiyatı. (2.Baskı). PegemA Yayınları, Ankara.
- Canlı, S. (2015). Türkçe ders kitaplarına seçilecek metinlerin belirlenmesinde çocuğa görelilik ilkesi. Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi, 1 (1), 98-123.
- Çer, E. (2016). Çocuk Edebiyatı: 0-6 Yaş Çocuk Kitaplarında Çocuk Gerçekliği ve Çocuğa Görelilik. Eğiten Kitap, Ankara.
- Dayıoğlu, G. (2016). Çocuk kitaplarıyla okuma sevgisi ve okuma alışkanlığı kazandırma. (Ed. Çer, E.) Türkçe Öğretimi ve Çocuk Edebiyatı içinde s.237-240. Anı Yayıncılık, Ankara.
- Dilidüzgün, Ş. (2011). İlköğretim Türkçe metin çalışmalarında metin türü farkındalığı. (G. L. Uzun ve Ü. Bozkurt Ed.). Theoretical and Applied Researches on Turkish Teaching içinde s. 459- 474. Die Blaue Eule, Essen.
- Göçer, A. (2010). Türkçe öğretiminde çok uyaranlı bir öğrenme ortamı oluşturmak için seçkin edebî ürünlerden yararlanma. Türklük Bilimi Araştırmaları (TÜBAR), XXVII, 341-369.
- Görgü, A. T. (2007). Masalların çocuğun bilişsel ve duyuşsal gelişimine katkısı. S. Sever (Ed.), II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyum Bildiri Kitabı (ss. 537–544). Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara:
- Hayran, Z. (2011). İlköğretim 5. sınıf Türkçe derslerinde metin türlerinin okuma becerisine etkisi. III. Uluslararası Türkçenin Eğitimi-Öğretimi Kurultayı Bildirileri içinde (ss.199-210). Dokuz Eylül Üniversitesi DEDAM, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, İzmir.
- Karakuş, I. Ş. (2006). Çocuk edebiyatı ürünlerinin okuma gelişimine etkisi. Yayımlanmış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Karatay, H. (2007). Dil edinimi ve değer öğretimi sürecinde masalın önemi ve işlevi. Gazi Üniversitesi Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 5 (3), 463- 477.
- Keklik, S. (2009). 1–8. sınıf Türkçe dersi ders kitaplarının metin türleri ve özellikleri açısından incelenmesi. Uluslararası Türkiye Eğitim Araştırmaları Kongresi (1-3 Mayıs, 2009) Bildirileri. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.

<http://www.eab.org.tr/eab/oc/egtconf/pdfkitap/pdf/468.pdf> adlı siteden 25.01.2020 tarihinde indirilmiştir.

- Kolaç, E. (2009). İlköğretim Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin tür açısından değerlendirmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6 (1), 594-626.
- Kolaç, E., Demir, T. ve Karadağ, R. (2012). Öğretmen adaylarının dil eğitiminde çocuk edebiyatı me-tinlerinin kullanımına yönelik görüşleri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 161, 195-213.
- Kumar, R. (2011). Araştırma Yöntemleri (Çev.Ed.Ö. Çokluk). Edge Akademi, Ankara.
- Maden, S. (2008). Türk edebiyatında seyahatnameler ve gezi yazıları. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 15 (37), 147-158.
- Maltepe, S. (2009). Türkçe öğretmeni adaylarının çocuk edebiyatı ürünlerini seçebilme yeterlilikleri. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12 (21), 398-412.
- Merriam, S.B. (2009). *Qualitative Research and Case Study Applications in Education*. Jossey – Bass Publishers, San Fransisco.
- Mert, E. L. (2012). Anadili Eğitimi-Öğretimi Sürecinde Çocuk Yazını Ürünlerinden Yararlanma ve Masal Türüne Yönelik Bazı Belirlemeler. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31 (31), 1-12.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis*.: Sage Pub. Thousand Oaks, CA.
- Oğuzkan, A.F. (1981). *Eğitim Bilimleri Terimleri Sözlüğü*. AÜ Basımevi, Ankara.
- Oğuzkan, A.F. (2000). *Yerli ve Yabancı Yazarlardan Örneklerle Çocuk Edebiyatı*. Anı Yayıncılık, Ankara.
- Onan, B. ve Tokdemir, N. (2012). İlköğretim ikinci kademe Türkçe ders kitaplarında uzak bağdaştırma kullanımı üzerine bir araştırma. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9 (18), 29-44.
- Özbay, M. (2006). *Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri I. Öncü Kitap*, Ankara.
- Özbay, M. ve Çeçen, M. A. (2012). Türkçe ders kitaplarında (6-8. sınıflar) yer alan metinlerin tür ve tema açısından incelenmesi. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 1 (1), 67-76.
- Pilav, S. ve Oğuz, M. M. (2013). Türkçe ders kitaplarında yer alan metin türleri üzerine bir araştırma. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3 (2), 16-30.
- Sakaoğlu, S. (1999). *Masal Araştırmaları*. Akçağ Yayınları, Ankara.
- Sever, S. (2003). *Çocuk ve Edebiyat*. Kök Yayınları, Ankara.
- Solak, M. ve Yaylı, D. (2009). İlköğretim ikinci kademe Türkçe ders kitaplarının türler açısından incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi (The Journal of International Social Research)*, 2 (9), 444-453.
- Tanju, E. (2017). Edebî türler açısından çocuk edebiyatı. (Ed. M. Gönen) *Çocuk Edebiyatı* içinde s.93-158. Eğiten Kitap, Ankara.

- Temizyürek, F., Şahbaz, N.K. ve Gürel, Z. (2016). Çocuk Edebiyatı. PegemA Yayınevi, Ankara.
- Yavuzer, H. (2001). Okul Çağı Çocuğu. Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Yazıcı Okuyan, H. (2009). Türkçe ve sınıf öğretmenlerinin okuma saatlerinde kullanılan çocuk edebiyatı ürünlerini seçme ölçütleri. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 9 (18), 135-159.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri. (8. baskı). Seçkin Yayınları, Ankara.